

เทศน์เช้า วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรามาวัด เรามาหาบุญกุศลนะ บุญคืออะไร ถ้าเราไม่เข้าใจเรื่องบุญ เราหาบุญกัน ไม่เจอหรอก เวลาเราขุ่นข้องหมองใจ อึดอัดตันใจ ความอึดอัดตันใจ ความกดดันหัวใจ นั้นล่ะคือบาปอกุศล แล้วเราก็จะหาบุญกัน หาบุญกันด้วยอะไร หาบุญกันด้วยวัตถุใด ใครมีข้าวของเงินทองสิ่งนั้นมาก คนนั้นจะเป็นบุญ แล้วมันเป็นจริงไหมล่ะ

ถ้าใจเราเป็นบุญ สิ่งนั้นถึงจะเป็นนะ ถ้าคนที่ใจเป็นบุญเห็นไหม สิ่งที่เป็น ประโยชน์ เรามาแสวงหากัน เรามาทำบุญกุศล เราเสียสละ ... โลกเขาว่าเสียสละทำไม ยิ่งออกมานี้ มาเสียสละ ของที่หลุดออกจากมือไปมัน ได้อะไรมา มันเปิดกว้างนะ หัวใจ มันหมักหมม

การเสียสละเหมือนกัน ความตระหนี่ถี่เหนียวนี้ มันเรื่องของการเปิดให้อากาศ มันถ่ายเท ถ้าเปิดให้อากาศมันถ่ายเทนะ บุญเกิดจากที่นี่ ถ้าบุญเกิดจากที่นี่ บุญเกิดจาก หัวใจของเรา มันพอใจนะ คนถ้าคุณดีมี ซึ่งใจนะ ทำบุญแล้วจะมีความสุขมาก

เด็กๆ มันมาวัด มันมีบุญของมัน มันได้วิ่งเล่นของมัน มันสนุกครึกครื้นก็เป็น บุญของมันนะ มันอยู่บ้านมันโดนบังคับ พอไปวัดมันได้วิ่งตามสบายของมัน นั่นก็เป็น บุญของมันเห็นไหม ถ้าบุญของเด็ก บุญของผู้ใหญ่ ใครจะจับสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ได้

แล้วถ้าเราต้องการสิ่งที่เหนือกว่านั้นล่ะ ถ้าเวลาเราชราภาพขึ้นมาเห็นไหม ไม้ ไม้ไผ่.. เวลาไม้ไผ่ผึ่ง เวลาจะเดินทาง มันจะมีอะไรติดตัวเราไป บุญกุศลนี่นะ มันเป็น อามิส เปรียบเหมือนรถยนต์ รถยนต์ไ้ เราเติมน้ำมันมา น้ำมันหมดมันก็จะบ่น น้ำมันมีมันก็ไปได้ ก็เติมปั้มมันไปเรื่อยๆ

นี่ก็เหมือนกัน เราเสียสละของเราไปเรื่อยๆ ให้จิตใจมันชุ่มชื้นอยู่เรื่อยๆ เตรียมเสียบึงก้างออกไปเรื่อยๆ สิ่งนี้มันเป็นอามิส คำว่าอามิสมันเป็นวัตถุเห็นใหม่ มันเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ มีเหตุมีปัจจัยใช้ใหม่ แต่ถ้ามันเป็นสิ่งที่ เป็นความจริง หัวใจ ! เราถึงมาประพฤติปฏิบัติกันไ้

ศาสนาสอนที่นั่นนะ เราก็บอกว่า ธรรมะเป็นธรรมชาติ สรรพสิ่งเป็นธรรมชาติ ทุกคนเป็นธรรมชาติ การเกิดและการตายเป็นธรรมชาติ สิ่งที่เป็นธรรมชาติ สิ่งที่เป็นสัจจะมันเป็นสัจธรรม มันเกิดดับ ถ้ามันเกิดดับ เราเข้าไปศึกษากัน โดยความเห็นของเราเห็นใหม่

ธรรมะเป็นธรรมชาติ ! ธรรมะเป็นธรรมชาติ !

ธรรมะเป็นธรรมชาติมันก็ไม่มีอะไรพิศดารเลย มันก็เป็นฤดูกาล มันก็หมุนเวียนไป ธรรมชาติมันก็หมุนเวียนไป ชีวิตเราก็หมุนเวียนไป มันเหนืออะไร ธรรมเหนือโลก มันเหนืออย่างไร ธรรมชาติคือความเปลี่ยนแปลงของโลกไ้

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายิ่งกว่านั้น ! มันเข้าไปวิเคราะห์วิจัยในสัจธรรมความจริงอันนั้น แล้วมันวางธรรมชาติไว้ตามความเป็นจริง ใจมันหลุดพ้นออกไปจากธรรมชาติ มันไม่หมุนเวียนกลับมาอีกแล้ว ! การหมุนเวียนกลับมา การเกิด การตาย เป็นธรรมชาติอันหนึ่งนะ สุขทุกข์ก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่งนะ

คูตี เราอยู่ในศีลในธรรม เราทำอะไรไม่ผิดศีลธรรม มันผิดใหม่.. ไม่ผิดหรอก ! ไม่ผิดใช้ใหม่ เพราะมันเป็นคุณงามความดีด้วย คุณงามความดีก็สะสมมาเป็นบุญ เป็นบุญมันก็เวียนตายเวียนเกิด ไปเกิดในสิ่งที่ดี เป็นเทวดา อินทร์ พรหม แล้วมันจบใหม่ ก็นำมันเต็มถังไป มันวิ่งไปเดี๋ยวมันก็ยุบ แล้วมันวิ่งไปเดี๋ยวมันก็หมด

นี่ก็เหมือนกัน วัฏฏะวน ! มันวนไปอย่างนั้น แล้วมันเป็นธรรมะได้อย่างไร

ธรรมะเป็นธรรมชาติ ! ธรรมะเป็นธรรมชาติ ! มันเป็นธรรมะได้อย่างไร แล้วธรรมะยังหมุนเวียนอยู่ มันยังเป็นอนิจจังอยู่

สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์.. สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา..

สิ่งใดเป็นอนัตตา อนัตตาใครควบคุมมันได้ อนัตตา.. ความแปรปรวนใครควบคุมควบคุมมันได้ แล้วสิ่งนี้ ใจมันก็แปรปรวนอยู่ตลอดเวลาเห็นใหม่ เกิดดับ ! เกิดดับ ! ถ้าเราเข้าใจการเกิดดับแล้วก็จบ ! ก็มันยังเกิดยังดับ มีเหตุมีปัจจัยมันจะจบได้อย่างไร มันยังมีการเกิดและการตายอยู่

การเกิดและการดับ ! การเกิดคือการมี.. การดับคือการตาย.. การเกิดการตายมีอยู่ การเวียนตายการเวียนเกิดมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่นี้เป็นธรรมแล้วหรือ ไปรู้สภาวะอย่างนั้นแล้วเป็นธรรมหรือ ไปรู้สภาวะเป็นธรรมแล้วช่วยอะไรตัวเองได้ เป็นธรรมแล้วมันซื้อคาคอไฉน เป็นธรรมแล้วก็ยอมจำนนกับมันไปไฉน

ถ้าเป็นสัจจะความจริงนะ.. เป็นสัจจะความจริง เราต้องตั้งหลักของเราเห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน ศิล สมาธิ ปัญญา ให้มีหลักมีเกณฑ์ของเราก่อน ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ของเราก่อน ศิลนี้สำคัญมาก ศิลนี้เป็นจุดยืน ศิลนี้เป็นหลัก ถ้าเรามีศิลเป็นหลัก ศิลนี้เป็นธรรมวินัย มันเป็นสากล เห็นใหม่

ดูสิ ดูพระเรานี่ เวลาเผยแผ่พระเถรวาทไปทั่วโลก เขาสวดบาลีเหมือนกันหมด มันจะต่างกันด้วยสำเนียงนิดหน่อย แต่มันเหมือนกันหมด เพราะเราเป็นเถรวาท เราถือมคธ เราถือธรรม ถือบาลี ถือธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก แล้วศีลธรรมก็มาจากนี้

ถ้าเราก้ถือธรรมอันนี้เป็นหลัก เราไปอยู่ที่ไหน เราก้ยึดหลักอันนี้ แล้วเราดูสิ่งแวดล้อม ดูการกระทำของสิ่งแวดล้อม เพราะอะไร เพราะว่ามันเป็นสภาวะแวดล้อม มันอาจจะคลาดเคลื่อนกันไป อาจจะไม่เหมือนกันได้

แต่ ! แต่สัจธรรมมันอันเดียวนะ ! นี่ทุกข์.. เหตุให้เกิดทุกข์.. ทุกข์ดับ.. วิธีการดับทุกข์

แล้วมันเกิดดับ ! เกิดดับ ! มันเอาวิธีการอะไรมาดับทุกข์

เกิดดับๆ ไฟฟ้าก็เกิดดับ คูไฟถนนสิ ไม่ต้องไปเปิดมันด้วย เวลาแสงอาทิตย์มันหมดแล้วมันก็ติดเอง พอสว่างมันก็ดับเอง มันก็เกิดดับ แล้วแสงไฟฟ้าตามถนนหนทางมันเปิด มันปิดเองมันได้อะไร นี่ก็เหมือนกัน เราเข้าไปรู้ว่าเกิดดับ ! เกิดดับ ! มันเกิดมาจากไหน มันไม่มีเหตุปัจจัยอะไรไหม

ไม่มีต้นหาความทะยานอยาก มันต้องมีต้นหา ความค้นหาทะยานอยากเป็นสมุทัย พอสมุทัยมันอยู่ที่ไหน แล้วรื้อค้นอย่างไร ถ้าเรารื้อค้นขึ้นมา มันจะรื้อค้นเข้าไปมันถึงว่าการกระทำมันมีหยาบมีละเอียด สิ่งที่เราไปทำบุญกุศล มาวัดนะ ทุกคนมาวัดมาจำศีล โอ๊ย.. ดีแล้ว เก่งแล้ว โอ๊ย.. คนนี้เป็นคนดีมากเลย คนนี้อยู่วัดนะ คนนี้มีศีลมีธรรมนะ

มีศีลมีธรรมแล้วทุกข์ทำไม ! มีศีลมีธรรมทำไมไม่รู้ถอนออกมาให้ได้ หัวใจทำไมไม่ถอนมันออกมา ไอ้อุปาทานที่ฝังอยู่ในใจ ไอ้ลูกศรที่ปักอยู่คาใจ ทำไมไม่ถอนออกมา ถ้ามันถอนออกมา เอาอะไรไปถอนมัน ถ้าไปถอนขึ้นมา ถอนอันนั้น มันถึงจะดีจริง

ถ้ามันดีจริงขึ้นมาแล้วเห็นไหม นี่สังขธรรมเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ เราก็อาศัยอยู่กับธรรมชาติ

“โมฆราช ! เธอจงมองดูโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฏฐิ”

กลับมาถอน ไอ้ที่รู้ว่าว่าง เห็นไหม เกิดดับก็ว่าง รู้ว่าว่าง

“โมฆราช ! เธอจงมองดูโลกเป็นความว่าง” แล้วเป็นพระอรหันต์หรือยัง โมฆราชเป็นคนถามปัญหาเอง ถามพระพุทธเจ้าเลย “ข้าพเจ้านี้ว่างหมดเลย โลกนี้ว่างหมดเลย”

ถามพระพุทธเจ้าว่า “แล้วทำอย่างไรต่อไป” ... แล้วถามทำไม ก็มันไม่มีแล้ว มันว่างหมด แล้วว่างอย่างไร เห็นไหม เธอจงกลับมาถอนอัตตานุทิฏฐิ กลับมาถอนตัวตนที่รู้ว่าว่าง รู้ว่าเกิด รู้ว่าดับ ใครมารู้เกิดรู้ดับ

รู้เกิดรู้ดับ ! ไฟฟ้ามันรู้เกิดรู้ดับใหม่ สิ่งต่างๆ ในโลกนี้ มีด.. สว่าง มันรู้เกิดรู้ดับใหม่ แล้วทำไมเราทำหัวใจของเรา ทำสิ่งที่มีชีวิต ให้เป็นสิ่งสสารที่ไม่มีชีวิต ชาตुरूสำคัญมากนะ สสารต่างๆ ที่มันเป็นแปรปรวนไม่มีชีวิต

แต่ชาตुरूมันไม่เคยตาย ชาตुरूนะ.. มันเป็นสสารอันหนึ่งเลย มันเป็นธาตุที่มีชีวิต ที่มันเป็นสันตติที่มันเกิดได้ ที่มันเก็บข้อมูลได้ ที่มันเวียนตายเวียนเกิดได้ พระโพธิ์สัตว์เกิดอย่างไร

พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย คูสิ ตั้งแต่เด็กจนแก่ มันสะสมประสบการณ์มาทั้งชีวิต แล้วเราตายไป มันจะตายสูญเปล่าหรือ มันก็เป็นการตัดแต่งพันธุกรรมของจิต จิตมันตัดแต่งสิ่งที่ดี มันเกิดขึ้นไปมันจะเกิดแต่สิ่งที่ดีๆ มันจะมีอำนาจวาสนาของมัน

เวลาตัดแต่งในสิ่งที่เลว เห็นใหม่ ทั้งเบียดเบียนเขา ทำลายเขา มันตัดแต่ง มันเพิ่มแต่สิ่งที่เป็นเชื้อใจ ในสิ่งที่เลว พอไปเกิดอีกมันก็ไปเกิดแต่สิ่งที่เป็นเชื้อ เป็นพืชพันธุ์ที่เลวๆ พืชพันธุ์ที่เลวๆ เห็นใหม่ แล้วมาเกิดเป็นลูกเรา เป็นญาติเรา เป็นพี่น้องเรา

อภิชาติบุตร บุตรที่ดี.. หรือบุตรที่เกิดมาแล้วทำให้เราเจ็บช้ำน้ำใจ..

มันมีเวรมีกรรม มันหมุนของมันไป นี้วิญญู ! ทำบุญทำกุศลกัน เราถึงว่าทำบุญกุศลกันเพื่อสะสม เพื่อตัดแต่งพันธุกรรมให้จิตมันดี.. ดีก็เกิดดับใจ ดีก็เป็นสังขธรรม แต่มันเป็นเปลือก เป็นแก่น เป็นกระพี้

ศาสนานี้มันลึกซึ้ง หยาบ ละเอียด เยอะแยะเลย แล้วเราเข้ามาศึกษา เวลาเราสวดมนต์เห็นใหม่ สิ่งที่ดีกว่านี้ยังมีอยู่ วันคืนล่วงไปๆ แล้วทำอะไรอยู่ ปฏิบัติแล้วนั่งสมาธิทั้งวันๆ อดอาหาร นั่งตลอดรุ่ง คิดว่าดีแล้วใจ แต่สิ่งที่ดีกว่านี้ยังมีอีก ! จะทำขนาดไหน สิ่งที่ดีกว่ายังมีอีก ! ยังมีอีก ! ยังมีอีกใจ

แต่เราทำดี.. ทำดีแล้วนะ โอ้โฮ ! คิดดียิ่งกว่าคิดชั่ว

คิดชั่ว ! ภูเป็นคนชั่ว ภูทำอะไรภูต้องแอบทำนะ..

คิดดี ! ภูดีนะ ภูจะเหยียบหัวพวกมึง ! ภูดีมาก.. ภูดีมากเห็นใหม่

ดื่ก็ติดไม่ได้ ! ข้ามพ้นดีและชั่ว ถ้าติดดีมันถือว่าตัวเองดีใจ แต่ความคิดว่านี่ยังมีอยู่อีก ดีอะไร ดีคือมันปล่อยวางหมดเลย นี่จิตที่เป็นอิสระ ไม่มีสิ่งใดในหัวใจเลย มันปล่อยวางหมดเลย สุขยอด !! โอ้เราติดดีแล้วแบกมาใจ โน้นก็ถูก นี่ก็ผิด มันแบกดีมาเห็นใหม่

นี่จิตมันไม่อิสระ ! มันเอาชื่อคาคอมา คาหัวใจมาใจ กูดี ! กูดี ! เอาชื่อที่เยวฟาด หัวเขา หมุนไปทีก็เอาชื่อดีเขาไปทั่ว ก็กูดีใจ เห็นใหม่ ติดดีกับติดชั่ว แต่คนเข้าใจว่าดี เป็นสิ่งที่เป็นคุณงามความดี แต่ในศาสนานะ ดีให้เป็นดีเรา ดีจากหัวใจ ดีจากภายใน เรื่องของสังกม

คูสิ คูเราเกิดมา สูงต่ำคำขาวเหมือนกันใหม่.. มันเป็นไปไม่ได้ ! มีคนไปสร้างศาลา แล้วให้คนมาพักใจ แล้วเป็นคนเรียบร้อย จัดให้หัวตรงกัน เท้าก็ไม่ตรง มันดึงให้เท้าตรงกัน หัวก็ไม่ตรงกัน จัดอยู่นั่นละ จัดอยู่นั่นละ อยากให้มันเรียบร้อย

นี่ก็เหมือนกัน เราอยากให้สังกมเป็นอย่างที่เราปรารถนา มันเป็นไปได้อย่างไร ไม่ได้หรอก มันเป็นที่ใจเรา ถ้าใจเราเข้าใจนะ คูสิ มองคูเด็ก มันก็ไร้เดียงสา มันก็น่ารัก มองผู้ใหญ่อยู่ในกรอบ อยู่ในกติกา มันก็น่ารัก มองผู้ที่มีประสบการณ์ เขาเข้าใจหมดแล้ว เขานั่งเฉย.. เขานั่งเฉยๆ นะ คนก็คิดว่าไอ้คนนี้เป็นคนโง่ แต่ที่ไหนได้ เขาผ่านสังกมชีวิตมาจนจิตซัดหมดใจ อะไรก็ไม่ตื่นเต้น นั่งมองเฉยๆ แต่รู้เท่าทันหมดนะ

นี่ใจ ความดีของใจมันพัฒนาได้ เราต้องพัฒนาใจของเรา แล้วเราจะมาภาวนาของเรา ทำใจเราให้มั่นคง บุญกุศลมันเป็นอมิต จะบอกว่ามันเป็นวัตถุเห็นใหม่ เวลาพระพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ บอกพระอานนทนะ

“อานนท ! บอกเขานะ พวกวรรณะกษัตริย์ พวกต่างๆ นี่ บอกให้เขาปฏิบัติบูชาเถิด อย่าเป็นอมิสบูชาเลย”

อมิสบูชาเห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ตรงไหนที่มีชื่อเสียง เราก็ไปท่อมใส่.. ท่อมใส่แล้วไอ้คนที่มันมาใหม่ก็ โอ้โฮ.. ทำไมพระจีโลก ไม่รู้จักพอ แยกหามจนเอาไม่ไหว ไม่ไหว

โธ่ ! มันเป็นการรับผิดชอบนะ มันเพียงแต่ค่าของน้ำใจเขา ค่าของน้ำใจมันมากกว่าค่าของวัตถุ น้ำใจของเขานะ เขาชื่นชม เขามีความอบอุ่นของเขา เขาหวังผลบุญกุศลของเขา แล้วเขาใส่บาตรมา ไอ้มันเป็นวัตถุ รับมามันเป็นการหมดเลย แต่ค่าน้ำใจของเขา เขาเสียสละ สิ่งที่เขาถือมา ใจของเขาเหนือกว่า เขาถึงทิ้งไปได้ !

ใส่บาตร คือเสียสละ.. คือทิ้งไป ไอ้เราหัวโหล่นๆ ไปรับมานะ โอ้โฮ ! โอ้โฮ ! ใจนิตเดียว ใจอ่อนแอมมาก ถ้าใจนะของเขาทิ้งแล้ว ! แล้วเราไปเก็บของที่ทิ้งแล้วมาบริหารจัดการ จัดการให้มันเป็นประโยชน์เห็นไหม ถ้าใจมันสูง ใจที่มันอิสระแล้วนี่ มันเป็นประโยชน์อย่างนี้

แต่ใจที่ไม่เป็นอิสระเห็นไหม มันไปติดหมด ของเขาทิ้งแล้ว.. ของเขาทิ้งแล้ว ! เขาเสียสละ เขาทิ้งจากมือมา ! แล้วมันไปติดได้อย่างไร ! แต่ไอ้นั้นปฏิบัติหากเห็นไหม เขาให้มาด้วยน้ำใจของเขา

ถ้าใจของคนมันสูงส่ง มันเห็นค่าของน้ำใจ ไอ้เรื่องวัตถุมันของเล็กน้อย ปังจัยเครื่องอาศัย ของอาศัยเท่านั้นเห็นไหม แล้วเรามาวัด.. มาวัดใจเรา วัดตรงนี้ วัดดูว่า ไม่ต้อง โอ้โฮ ! กำลังคนไม่เหมือนกัน กำลังของคน คนที่กำลังเขาแข็งแรง เขาก็ทำได้มาก เรากำลังขนาดนี้ แต่น้ำใจเรามากกว่าก็ได้ น้ำใจของเราเห็นไหม

คนเราเกิดมา มันถึงจังหวะ ถึงโอกาสของคนกลุ่มๆคอนๆ ชีวิตไม่ราบรื่นหรือ มันจะมีขึ้นๆ ต่ำๆ อย่างนี้ กัดฟันทนเอา ! ทนเอานะ ถึงฟันวิกฤต มันต้องฟัน คุณี มีด แล้วมันยังสว่างเลย ทุกข์แล้วมันต้องหายทุกข์ แต่เวลาทุกข์แล้ว เราไม่รู้จักรักรมะ ไรทุกข์แล้วเหยียบย่ำมัน ทำไมเราทุกข์.. ทำไมเราทุกข์ มันไม่ยอมปล่อย

ถ้ามันปล่อยมันก็หายใช่ไหม เพราะเราทุกข์ใช่ไหม เราทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เพราะเรายึดใช่ไหม ทุกข์เพราะเราแบกรับใช่ไหม ถ้าสิ่งที่แบกรับเป็นภาระหน้าที่ใช่ไหม คนอื่นที่เขาทุกข์กว่าเราก็มี

โดยสังคัมทั่วไปมันก็ทุกข์ทั้งนั้นแหละ แต่ทำไมหัวใจเขาปล่อยวางได้ การปล่อยวาง เห็นไหม ปล่อยวางนี้เป็นธรรมหรือยัง ปล่อยวางนี้เป็นการปล่อยวางความคิด

แต่ตัวอัตตานุทิฎฐิเห็นใหม่ “โมฆราช ! เธอจงมองดูโลกเป็นความว่าง” เห็นใหม่ มัน
ปล่อยทุกอย่างมันก็เป็นความว่าง แล้วมันถอนอัตตานุทิฎฐิตัวนี้ ถ้ามันถอนตัวนี้ได้นะ
ใจอิสระ.. ใจอิสระ คือใจของเราเนี่ย แล้วจะดูว่ามันสุขขนาดไหน

คูติ เขาแบกหามกันมา ทรัพย์สิ้นเงินทองเขาเยอะเยอะเลย เราก็ว่าคนนี้มีศักยภาพ
แต่ถ้าใจอิสระนะ กูไม่มีอะไรเลย กูสุขกว่ามึง กูไม่มีอะไรเลย ! มันมีอิสรภาพหมดเห็น
ใหม่ แล้วมันทำได้ไง ! มันทำได้นะ หัวใจนี้ทำได้ เราถึงบอกว่าเราจะพูดแบบนี้ว่า
เพราะว่าคนเยอะ

คนที่ระดับของท่านก็ให้ทำท่าน คนที่ระดับของศีลก็รักษาใจมันคง คนที่มีหลัก
ของการภาวนา เอาใจของเราให้พ้น อย่าไปติดกับเขา ของหยาบๆ อย่าไปแย่งเด็กมันทำ
เด็กๆ เขาอยากทำก็ให้เด็กมันทำ เด็กมันอยากสนุกก็ให้เด็กสนุก ผู้ใหญ่เขามี
ประสบการณ์ของเขา เขาอยากทำก็เรื่องของเขา

เราเป็นผู้ใหญ่ใช่ไหม เราผ่านร้อนผ่านหนาวมามากใช่ไหม เราดูเขา ถ้ามัน
ผิดพลาดที่ไหน เราก็ตัดเตือนเขา ถ้ามันผิดพลาดตรงไหน เราก็บริหารจัดการไป เราจะ
ไม่ไปแข่งกับเขา เราจะไม่ไปทำให้โลกมันวุ่นวายเกินไปนัก โลกมันวุ่นวายพอแรงแล้ว
เราจะไม่วุ่นกับเขาเห็นไหม

จิตใจมันเป็นธรรม มันเป็นธรรมอย่างนี้ มันจะเป็นสุขกับเราแล้วสังคัมก็ราบริน
ไปหมดเลย ผู้ใหญ่อย่าไปขัดแย้งกับเด็ก เด็กมันไร้เดียงสา มันน่ารักของมัน มันศรัทธา
ใหม่ มันมีความพอใจของมัน เราโอ้โลมปฎิโลมไปกับมัน แล้วเราผ่านมาเป็นผู้ใหญ่
ผ่านมาเป็นผู้เฒ่าผู้แก่เห็นไหม เราจะต้องเอาหัวใจของเราเนะ เราจะต้องทำงานสิ่งที่
ละเอียดกว่านี้ เราต้องดูใจของเราตรงนี้ แล้วเราพัฒนาใจของเราตรงนี้ แล้วเราจะเป็น
หัวใจที่อิสระ เอวัง